

سوالات و پاسخ های درس ۱۰ اقتصاد دهم علوم انسانی بهمن ۹۹ تهیه از : طیبه امیدبخش بابل

۱- چرا در گذشته کشور اقتصاد ایران از جایگاه ویژه ای در جهان داشته است ؟

به دلیل وسعت و پهناوری جغرافیای ، برخورداری از منابع طبیعی ، وجود حکومت ها و سلسله های بزرگ ، لشکر کشی ها و جنگ ها پهناوری مرزهای ایران باستان ، تجارت با چین و امپراتوری روم

۲- طی هفت قرن دوران شکوفایی تمدن اسلامی ، اقتصاد ایران و جهان اسلام در چه وضعیتی بود ؟

طی هفت قرن دوران شکوفایی تمدن اسلامی، جلوه هایی از پیشرفت اندیشه اقتصادی، تأمین مالی مراکز علمی، عمران و آبادانی، تجهیز زیرساخت ها و موقوفات را می توان در اقتصاد ایران و جهان اسلام مشاهده کرد.

۳- احکام اقتصادی اسلام در زمان گذشته چگونه گسترش یافت ؟

۱ حکام اقتصادی اسلام پایه قواعد و مقررات اقتصادهای موفق آسیای میانه، آسیای غربی و جنوب غربی، شمال آفریقا و حتی جنوب اروپا قرار گرفت. به عنوان مثال، در موقعیتی که در اروپا، بربریت حاکم بود و زنان حتی حق مالکیت نیز نداشتند، وقف نامه های باقی مانده از زنان مسلمان ایرانی، حجم عظیمی از مالکیت و سرمایه گذاری و مشارکت آنها را در تولید نشان می دهد.

۴- وضعیت اقتصادی ایران در نیمه اول حکومت صفویه چگونه بود ؟

در نیمه اول حکومت صفویه، علاوه بر یکپارچگی سیاسی، اقتصاد یکپارچه و مستقلی شکل گرفت که با سایر لایه های دینی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگی داشت

۵- وضعیت اقتصادی ایران در اواسط حکومت صفویه چگونه بود ؟

رونق و آبادانی اقتصاد ایران را تا اواسط حکومت صفویه می توان از زیربناها و عمران بندرها، بازارها، مدارس علمی، کاروان سراها، مساجد باقی مانده و فعالیت های خیریه ها درک کرد

۶- وضعیت اقتصادی ایران در پایان حکومت صفویه چگونه بود ؟

در دوره پایانی حکومت صفویه، اقتصاد ایران به تدریج رو به ضعف نهاد. حاکمان وقت از موقعیت جهان و وظایف خطیر تاریخی خود تصور درستی نداشتند و به همین دلیل نتوانستند با انتخاب روش درست و بهره برداری از اوضاع خاص آن زمان، جریان پیشرفت و نوسازی را آغاز کنند.

۷- همزمان با ضعف اقتصادی ایران در دوره پایانی حکومت صفویه ، وضعیت اقتصادی اروپا چگونه بود ؟

این وضعیت با تغییر و تحول سریع در اروپا و شکل گیری قدرت های بزرگ در آن قاره مصادف بود. دولت های اروپایی با تجهیز ناوگان خود به رقابت شدید نظامی و تجاری با یکدیگر و استعمار کشورهای دیگر پرداختند.

۸- تغییر و تحول و تسریع جریان توسعه کشور های اروپایی چگونه میسر شد ؟

دولت های اروپایی با تجهیز ناوگان خود به رقابت شدید نظامی و تجاری با یکدیگر و استعمار کشورهای دیگر پرداختند. این رقابت و همچنین استعمار کشورهای دیگر، موجب تسریع جریان توسعه این کشورها شد. آنها از یک سو با چنگ انداختن بر دارایی های سایر ملت های جهان به ثروت اندوزی پرداختند و از سوی دیگر در رقابت با یکدیگر به نوسازی سریع صنایع و تولیدات خود اقدام کردند.

۹- آسیب های اقتصادی در دوره قاجار ، چگونه باعث شد که ایران فرصت طلایی برای جبران کاستی ها را ا دست بدهد ؟

تلاش حاکمان صرف تحکیم پایه های حکومت خود، افزودن بر خزانه از طریق غارت دسترنج مردم، اعطای امتیازات به وابستگان و خادمان خود، تأمین هزینه های گزاف دربار، سفرهای خارجی و تجملات می شد. از دست دادن بخش های مهمی از سرزمین و منابع ایران، هزینه های شکست در جنگ، عهدنامه های ننگین و مبالغ جرمه های گزاف آنها، بی توجهی به سرمایه های انسانی و اجتماعی سیاست های رکودی و انقباضی، نبودن برنامه ریزی و قانون گذاری اقتصادی، اعطای امتیازها به شرکت ها و کشورهای استعماری، تأسیس بانک های روسی و انگلیسی و سیل ورود کالاهای خارجی، آسیب های توان فرسایی بر اقتصاد ایران وارد کرد.

۱۰- اقدامات ملی مذهبی برای حمایت از تولید ملی در دوره قاجار چه بود ؟

اقدامات محدود مذهبی و ملی، مثل تأسیس دارالفنون و برقراری نظم مالی و اداری توسط امیرکبیر، تأسیس شرکت اسلامی و تحریم کالاهای خارجی توسط علمای اصفهان، تحریم تنباکو و لغو قرارداد رژی و بیانیه هایی در حمایت از تولید ملی، متأسفانه چندان اثر بخش نبود.

۱۱- ویژگی عمده اقتصاد ایران در دوره پهلوی چه بود ؟

ویژگی عمده این دوره، جدا شدن اقتصاد ایران از ابعاد هویتی، فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و دینی خود بود.

۱۲- چرا با وجود بهبود نسبی وضعیت ایران در دوره پهلوی ، اقتصاد ایران نتوانست از ضعف ساختاری رهایی یابد ؟

در دوره پهلوی اقتصاد ایران به جای تکیه بر پایه های بومی و درون زای داخلی و ملی خود، به بیرون از مرزها و قدرت های بزرگ متکی شد. حتی ایجاد زمینه ای قانونی (مثل قانون تجارت و تعاونی ها) و زیرساخت های مواصلاتی (مانند راه آهن)، گسترش مدارس دانشگاه ها و بهبود نسبی بهداشت هم نتوانست اقتصاد ایران را از ضعف ساختاری و هویتی برهاند.

۱۳- اتخاذ چه سیاست هایی در دوره پهلوی باعث شد که آخرین آسیب بر پیکر بیمار اقتصاد وارد آید ؟

تعدی حکومت پهلوی بر موقوفات و مالکیت های خصوصی و عمومی، واگذاری منابع نفتی و معدنی به بیگانگان و اجرای برنامه هایی موسوم به انقلاب سفید، که آخرین صدمه را به کشاورزی و اقتصاد روستایی زد، بر بیماری های اقتصاد ایران افزود.

۱۴- چرا وضعیت نوسازی در ایران در دوره پهلوی به صورت ظاهری وسطی بود ؟

نوسازی و توسعه ایران در این زمان به صورتی ظاهری و سطحی و با صنایع مونتاژ انجام می شد و درآمدهای نفتی هم با تبدیل ایرار به بازار مصرفی کالاهای کشورهای صنعتی و غفلت از اقتصاد مردمی، بر مشکلات اقتصاد ایران افزود.

۱۵- حضور دولت در دوره پهلوی در عرصه اقتصاد چگونه بود ؟

در این دوران، دولت حضوری گسترده در عرصه اقتصاد کشور داشت و توانست سازمان و تشکیلات خود را نوسازی کند و شکل جدیدتری به خود بگیرد؛ درعین حال، نظام نوینی در مالیات ستانی و بودجه بندی کشور پدید آمد و برخی شاخص های اقتصادی، اجتماعی و انسانی بهبود یافت. از سوی دیگر در نتیجه افزایش درآمدهای نفتی، قدرت اقتصادی دولت افزایش یافت.

۱۶- چگونگی وضعیت اقتصاد ایران در دوره پهلوی که دولت به عنوان کار فرمای بزرگ بود را توضیح دهید :

در این زمان، دولت با هدف ایجاد توسعه نمایشی به اجرای طرح های عمرانی متعدد در کشور پرداخت و به این ترتیب، بخشی از درآمدهای نفتی کشور، صرف ساخت و ساز شد. کارخانه ها و مؤسسات شکل گرفت و دولت به عنوان کارفرمای بزرگ در عرصه اقتصاد مطرح شد. ساختارهای اساسی اقتصاد کشور نیز زیر سلطه و برنامه ریزی بیگانگان قرار گرفت.

۱۷- اثر «ایران، روح یک جهان بی روح» از کیست؟ میشل فوکو متفکر شهیر فرانسوی

۱۸- از نظر فوکو، یکی از چیزهای سرشت نمای انقلاب ایران چه بود؟ اراده مطلق جمعی - عرق ملی بینهایت قوی

۱۹- از نظر فوکو، منظور از «اراده جمعی» چیست؟

اراده جمعی اسطوره ای سیاسی است که حقوق دانان یا فیلسوفان تلاش می کنند به کمک آن، نهادها و غیره را تحلیل یا توجیه کنند

۲۰- از نظر فوکو، چه عواملی در ایران شاه را به عنوان دست نشانده غرب معرفی می کرد؟

سرباز زدن از اطاعت از بیگانگان، بیزاری از چپاول منابع ملی، عدم پذیرش سیاست وابستگی به خارج و دخالت همه جا آشکار آمریکایی ها، همه و همه عوامل تعیین کننده ای بودند تا شاه، یک دست نشانده غرب به شمار آید.»

۲۱- بعد از شکل گیری نظام جمهوری اسلامی ایران، چگونه به تصویر در آمد؟

بعد از شکل گیری نظام جمهوری اسلامی، آنچه مورد نظر امام خمینی، رهبر ایران و خواسته ملت بود در قانون اساسی کشور تجلی یافت و تصویری از خطوط کلی اقتصاد مطلوب اسلامی - ایرانی نیز در آن درج شد.

۲۲- اقتصاد مطلوب اسلامی، ایرانی بر چه آموزه هایی تاکید داشت؟

بر آموزه هایی همچون اقتصاد مردمی، نفی سلطه بیگانگان و استقلال اقتصادی، حقوق اقتصادی شهروندان و عدالت اقتصادی تأکید شده است.

۲۳- چگونه می توان از مشکلات اقتصادی و آسیب هایی که در دوران کنونی، اقتصاد ملی ما را تهدید می

کند، عبور کرد؟

مقاوم سازی اقتصاد و مصونیت بخشی به آن در برابر فشارها و تکانه های خارجی، ضروری است

۲۴- اقتصاد دانان چه اصطلاحاتی را برای مصونیت بخشی در برابر فشارها و تکانه های خارجی، و مقاوم

سازی اقتصادی تاکید می کنند؟

اقتصاددانان با اصطلاحاتی مانند «ثبات اقتصادی»، «استحکام اقتصادی»، «تاب آوری اقتصاد» و «پایداری»، بر مقاوم سازی اقتصادی تأکید می کنند.

۲۵- منظور از مقاوم سازی اقتصادی چیست؟

مقاوم سازی اقتصادی به معنای آن است که مجموع نیروهای مولد، شرکت ها، مؤسسات تولیدی و خدماتی یک کشور، روی پای خود بایستند تا بتوانند در صورت به وجود آمدن بحران، تمامی نیازهای اساسی و حیاتی شان را خودشان تولید و تأمین کنند و وابسته به بیگانگان نباشند.

۲۶- اقتصاد مقاوم محصول چیست؟

اقتصاد مقاوم، محصول خودباوری، تلاش و مجاهدت همه جانبه و فراگیر مردمان سخت کوشی است که حاضر نیستند زیر سایه بیگانگان زندگی کنند و به آنان وابسته باشند.

۲۷- اقتصاد مقاومتی چه نوع اقتصادی است؟

اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است پیشرفته، مردمی و دانش بنیان که در برابر تهدیدات و تکانه های داخلی و خارجی، آسیب ناپذیر است و با اتکای به قابلیت ها و ظرفیت های داخلی و استفاده از فرصت های بیرونی، نیازها و مشکلات اقتصادی را رفع می کند و با تحریم ها و تهدیدات دشمنان، به زانو در نمی آید.

۲۸- استقلال اقتصادی چیست؟ آیا به معنای قطع ارتباط با دیگر کشورهاست؟ توضیح دهید:

وابسته نبودن اقتصاد ملی به اقتصادهای بیگانه را می توان با نام استقلال اقتصادی شناخت. با این حال استقلال اقتصادی به معنای قطع ارتباط با کشورهای دیگر نیست و هر کشوری برای پیشرفت، به تعامل منطقی با کشورهای دیگر نیاز دارد. مهم آن است که این تعامل، مقتدرانه و از روی تدبیر باشد.

تهیه از : طیبه امیدبخش دبیر اقتصاد شهرستان بابل